

джа.

Макар и не в еднаква степен, повечето от различните аспекти на темата за Хаджидимитровата чета са проучени. От времето на Захари Стоянов и досега тя е обект на самостоятелни трудове или на разглеждане в общи съчинения за революционното движение и в биографиите на видни възрожденски революционери.²

Един от въпросите, който обикновено се представя в констативен вид, и по който не са правени специални изследвания е този за мястото на Хаджидимитровата чета в българското революционно движение, в еволюцията на възрожденската политическа мисъл и на организацията на силите на това движение. Обикновено политическият смисъл на революционната акция от 1868 г. се приравнява напълно към четничеството от 60-те години, а значението ѝ се свежда до героизма и откритото заявление на арестуваните четници за готовността им да отдадат живота си за освобождението на България. В последно време се изтъква и отзвукът на проявите на българите от 1868 г. във външния свят. Разбира се, това е много съществена и вярна констатация, която отразява историческото място на четата, но тя не изчерпва и дори не поставя друг съществен въпрос от значението на четата - за новите моменти, новите мисли, до които се добират нейните организатори и за приемствеността между идеите на Раковски и Каравелов за въоръжената борба, от една страна, и принципите за нейната организация, от друга, между движението от 1868 г. и следващия етап на революционното движение и мисъл, от трета страна.

Без да достигат още до идеята за пренасяне на центъра на подготовката на въстанието в България, през 1868 г., революционните дейци, пребиваващи тогава в Румъния не остават и не можели да останат по всички въпроси на позициите на революционното движение от пролетта на 1867 г. В течение на една година те преживели важни и сложни събития. Първоначалната склонност на Русия и на "старите" да подкрепят революционните освободителни акции била прекратена с промяната в руската балканска политика към въздържаност от подобна подкрепа. В Сърбия постепенно вземали връх тенденции за обвързване на правителството с Австро-Унгария, което все повече засилвало неговото нежелание да води активна национална политика за доосвобождение на сръбските области под турска власт, още по-малко склонно било то да подпомага българското революционно движение. В тази обстановка военното обучение на млади българи в Белград станало нежелателно за Сърбия и фактически това довело до конфликта на управляващите с легионерите и до разпадането на Втората българска легия.³